

lézá v držení obžalované D-ové, nýbrž v tom, že obžalovaná B-ová vkladní knížku výkonnému orgánu nevydala, ač prý byla povinna, ji vydati. Zatajení vkladní knížky záleželo tedy podle toho v pouhém opomenutí a nikoli v aktivní činnosti, jež jediné odpovídá pojmu odstranění po rozumu onoho ustanovení zákona. Názor rozsudku, že obžalovaná B-ová byla povinna vkladní knížku výkonnému orgánu vydati, nemá opory ani v zákoně o maření exekuce, ani v předpisech exekučního řádu. Obžalovaná B-ová byla povinna trpěti, by výkonný orgán, provádějící mobilární exekuce, pátral po vkladní knížce, již hodlal zabavit, a ji v případě nalezení zabavit, nebyla však povinna vydati výkonnému orgánu vkladní knížku jím marně hledanou a přispěti tak vlastním jednáním k úspěšnému provedení exekuce. Skutečnost, že tu šlo o exekuci ve prospěch odkazovnice, na tom ničeho nemění. Zatajení vkladní knížky posuzuje tudíž zmateční stížnost v podstatě správně. Naproti tomu nelze souhlasiti s názorem zmateční stížnosti, že také dopuštění vybrání vkladu vlastním výrokem rozsudku a rozhodovacími důvody zjištěné spočívalo zřejmě jen v opomenutí obžalované B-ové. Ve skutečnosti je výraz »dopustiti« v tomto případě nejasným, takže z rozsudku není patrné, zda šlo o pouhé opomenutí, či o pozitivní činnost obžalované B-ové, již bylo vymáhající věřitelce znemožněno vésti s úspěchem exekuci na vkladní knížku, o niž tu jde. Záleželo-li dopuštění vybrání vkladu na př. v tom, že obžalovaná B-ová nařídila, by byl vklad na vkladní knížku v její moci se nalézající vybrán, nebo vydala vkladní knížku za tím účelem některému ze spoluobžalovaných, nebo dala-li mlčky neb výslovně k takovému vybrání, vědouc, oč se jedná, souhlas, šlo o aktivní jednání, odpovídající pojmu odstranění po rozumu §u 1 zákona o maření exekuce; spočívalo-li však dopuštění vybrání vkladu jediné v tom, že obžalovaná B-ová vybrání vkladu nezabránila nebo v jiném trpném chování této obžalované, šlo jen o opomenutí, v němž nelze spatřovati »odstranění« ve smyslu zákona. Dospěje-li nalézací soud k zjištění, že vkladní knížka města Soběslavi, o kterou jde, náležela do pozůstalosti a nebyla vlastnictvím Zdenky D-ové, bude třeba zjistiti, v čem záleželo »dopuštění« vybrání vkladu. Při tom bude na nalézacím soudu, by znovu zkoumal otázku, zda vkladní knížka byla v moci obžalované Josefy B-ové. Bylo tudíž zmateční stížnosti vyhověti, odsuzující výrok rozsudku v celém rozsahu zrušiti a pro nedostatek skutkových zjištění, které jest při správném použití hmotného práva položiti za základ rozhodnutí, věc vrátiti soudu první stolice, by o ní v rozsahu zrušení znovu jednal a rozhodl (§ 288 čís. 3 tr. ř.), aniž bylo potřebí obíratí se dalšími zmateční stížností uplatňovanými důvody zmatečnosti podle čís. 5, 9 a) a 10 §u 281 tr. ř.

Čís. 2385.

Zákon nežadá, by se napadený vyhnul protiprávnímu útoku vždy a za všech okolností útekem, dovoláním se pomoci atd.; obranu nelze uznati za přípustnou (§ 2 g) tr. zák.) jen tehdy, bylo-li napadenému možno snadno útoku uniknouti (útekem) nebo jej zavčas zmařiti jiným způsobem (dovoláním se pomoci).

Pro posouzení vzájemného poměru nebezpečnosti předmětů útoku a obrany nerozhoduje pouze objektivní jich povaha, nýbrž i způsob použití.

(Rozh. ze dne 25. května 1926, Zm I 901/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl v neveřejném zasedání zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku zemského trestního jakožto nalézacího soudu v Praze ze dne 4. listopadu 1925, jímž byl uznán vinným přečinem podle §u 335 tr. zák., zrušil napadený rozsudek jako zmatečný a věc vrátil nalézacímu soudu, by o ní znovu jednal a rozhodl.

Důvody:

Čin, zakládající vzhledem k tomu, že z něho povstala podle rozsudkového zjištění smrt Františka K-a, skutkovou podstatu přečinu proti bezpečnosti života podle §u 335 tr. zák., spatřuje rozsudkový výrok v tom, že obžalovaný, udeřiv napadnuvšího jej K-a hasičskou sekyrkou do hlavy, překročil tím meze nutné obrany z jiného důvodu než z poděšení, strachu nebo leknutí. Nalézací soud vzal sice podle rozsudkových důvodů za prokázáno, že na obžalovaného byl podniknut protiprávní útok, který směřoval na jeho život, tak, že obžalovanému nastala nutnost, by se proti tomuto útoku bránil, neuznal však oprávněnou jeho obhajobu, že čin předsevzal u výkonu spravedlivé nutné obrany a že z mezí této obrany vykročil toliko z poděšení, strachu a leknutí. Soud dospěl naopak k přesvědčení, že obžalovaný mezí nutné sebeobraně nešetřil, nýbrž z nich vykročil a že je překročil, jak se praví v rozsudkovém výroku, z jiného důvodu než z poděšení, ze strachu nebo z leknutí. Podle výslovného rozsudkového závěru nelze v souzeném případě mluvit o spravedlivé nutné obraně ani po stránce objektivní. Zmateční stížnosti, dovolávající se důvodů zmatečnosti čís. 5, 9 a), 9 b), číselně mimo to i důvodu zmatku čís. 10 §u 281 tr. ř., dlužno, pokud uplatňuje oba nejprve uvedené zmatky, přiznati v několikerém směru oprávnění. Zmateční stížnost shledává vnitřní rozpor rozsudku podle čís. 5 §u 281 tr. ř. v tom, že podle důvodů vzal nalézací soud za prokázaný protiprávní útok, podniknutý na život obžalovaného a nutnost proti němu se brániti, kdežto na jiném místě zjistil, že nejsou v souzeném případě splněny ani objektivní předpoklady spravedlivé nutné obrany ve smyslu §u 2 g) tr. zák. Stížnost není v tomto směru odůvodněna. Jeť protiprávní útok rázu, naznačeného v druhém odstavci onoho předpisu, jen jedním z objektivních předpokladů spravedlivé nutné obrany, která však je podle zákona dána jen tehdy, lze-li z okolností, v témže předpise nastíněných, povahy rovněž objektivní, důvodně souditi, že pachatel užil toliko obrany, potřebné k odvrácení protiprávního útoku. Z dalších podrobných úvah rozsudkových pak je zjevno, že nalézací soud dospěl sice k přesvědčení, že obžalovanému vzešla nutnost brániti se protiprávnímu útoku, podniknutému Františkem K-em na jeho život, že však

v jeho jednání neshledal výkonu spravedlivé nutné obrany proto, že podle jeho názoru nebyly dány ony její další objektivní zákonné předpoklady. Ale již způsobu, jímž rozsudek řeší tuto otázku, a stejně také jeho postupu při rozhodování, z kterého důvodu překročil obžalovaný meze potřebné obrany, zda se tak stalo zejména toliko z poděšení, ze strachu nebo z leknutí, vytýká zmateční stížnost vedle některých vad a nedostatků, zakládajících jeho zmatečnost podle čís. 5 Šu 281 tr. ř., právem též mylné právní posouzení oněch otázek, činící jej zmatečným i podle čís. 9 a) Šu 281 tr. ř. Hlavní důvod, z něhož nebylo obžalovanému podle přesvědčení nalézacího soudu třeba brániti se proti podniknutému naň útoku oním způsobem, který zjišťuje rozsudek, spatřují jeho rozhodovací důvody v tom, že obžalovaný věděl dobře, že jeho ostatní průvodčí (podle rozsudkového zjištění byli to Václav H., Jaroslav R. a Josef S.) jsou v bezprostřední blízkosti a nejsou příliš vzdáleni, a že musil také věděti, že má v nich za situace vylíčené v rozsudku oporu, že tedy mohl při útoku K-ově na ně lehce zavolat, ti pak že mohli snadno a lehce všemu zabrániti.

Zmateční stížnost namítá právem, že tímto závěrem dal nalézací soud výraz právně mylnému názoru, že zákon uznává pouhou podpůrnou přípustnost nutné obrany, připouštěl ji totiž jen pro ony případy, ve kterých napadenému není možno útok naň podniknutý odvrátiti jiným způsobem než právě výkonem obrany, kde mu tedy není dána možnost zachrániti se útekem, dovolati se pomoci a podobně. Nepožaduje zákon, by se osoba napadená protiprávným útokem rázu, naznačeného v Šu 2 g) tr. zák., vyhnula útoku vždy a za všech okolností použitím některé z oněch možností, nýbrž připouští zásadně, by útok odvrátila obranou. Jen tehdy nelze obranu uznati za přípustnou, bylo-li napadenému možno snadno útoku uniknouti (útekem) nebo jej zavržiti jiným způsobem (dovoláním se pomoci). Zmateční stížnost je v právu, namítajíc, že také po této stránce posoudil nalézací soud případ způsobem právně mylným. Rozsudek nezjišťuje především vůbec přesně vzdálenosti, v níž v rozhodném okamžiku byly ony další shora jmenované osoby od obžalovaného a útočnicka. Rozhodovací důvody poukazují v tom ohledu pouze na vlastní údaj obžalovaného, podle něhož činila vzdálenost ta asi 50 kroků. Uváží-li se tato vzdálenost, jakož i okolnosti, zdůrazňované zmateční stížností, že totiž příhoda sběhla se za tmy (nasmědčuje tomu rozsudkové zjištění, podle něhož stalo se tak po půlnoci), dále aspoň počáteční náhlost útoku a jeho nepředvídatelnost se strany obžalovaného, patrná rovněž z rozsudkového zjištění, podle něhož vyřítit se na obžalovaného útočnick, obžalovanému v tu chvíli ještě neznámý, objevivší se po straně silnice, a chytil ho ihned za krk, jeví se nanejvýš povážlivým již rozsudkové zjištění, že obžalovaný dobře věděl, že oni lidé jsou v bezprostřední blízkosti (a nejsou příliš vzdáleni), a na tomto zjištění zbudovaný závěr, podle něhož mohl obžalovaný lehce při útoku zavolat na ony své průvodčí. Tento závěr mohl by míti význam obžalovanému nepříznivý pouze tehdy, kdyby v něm nacházel oprávnění také další úsudek, že totiž se dalo očekávati vůbec a že zejména obžalovaný v rozhodné chvíli mohl důvodně počí-

tati s tím, že pomoc, které by se byl měl podle názoru rozsudku dovolávat oním svým voláním, by mu byla přišla z a v č a s, dříve než by byl útočník mohl dokonati útok naň podniknutý. Shora uvedené okolnosti však nikterak nenasvědčují důvodnosti tohoto očekávání. Rozsudkový závěr, podle něhož musil obžalovaný také vědět, že má při »této situaci« v osobách před ním jdoucích oporu a že by se mu jí zajisté také bylo dostalo, je opřen pouze o skutečnost, že z oněch osob S., zaslechnuv šramot, se vrátil a zakročil. Tato okolnost nemá však významu pro posouzení otázky, zda obžalovaný mohl očekávat, že mu pomoc přijde zavčas, neboť z výpovědi S-ovy, na základě níž se rozsudek zmiňuje o onom jeho návratu a zakročení, vychází na jevo, že týž přiběhl na místo teprve po té, kdy již byl útočník opětně a vždy znovu předsevzal útoky na obžalovaného a kdy již byl také sekyrkou obžalovaného dvakráte zasažen.

Právem však napadá zmateční stížnost také rozsudkový závěr, že obžalovaný překročil meze nutné obrany vůbec a že tak učinil z jiného důvodu než z poděšení, ze strachu nebo z leknutí. V rozsudkovém výroku se sice praví, že obžalovaný překročil meze nutné obrany tím, že udeřil Františka K-a hasičskou sekyrkou do hlavy. Podstatně jinak zní však podrobné zjištění, založené v rozhodovacích důvodech na zodpovědání se obžalovaného. Podle něho oháněl se obžalovaný proti útočícímu naň K-ovi sekyrkou pouze směrem vodorovným, při čemž seznal, že K-a zasáhl, a stejným způsobem oháněl se i po té, když K. se naň znova hnál, a udeřil ho ještě jednou, při čemž však neví, kam ho zasáhl. Rozsudkové zjištění, podle něhož udeřil obžalovaný K-a do hlavy, je založeno na nálezů soudních znalců-lékařů a na svědecké výpovědi MUDra Václava Š-a, podle nichž byla shledána na levé straně hlavy K-ovy sečná rána, přivodivší puklinu temenní kosti. Důvody, z nichž nalézací soud nabyt přesvědčení, že obžalovaný překročil meze nutné obrany, kryjí se z valné části s oněmi důvody, ze kterých soud shledal lichou obhajobu obžalovaného, že z těchto mezi vykročil toliko z poděšení, ze strachu a z leknutí. Rozhodovací důvody zmiňují se o tom, že K., setkav se krátce před vlastním výstupem s obžalovaným, vytáhl z kapsy pivní tácek se slovy: »Václave, tohle ti stačí!«, a usuzují pak, že se obžalovaný mohl důvodně domnívat, když K., útoče v zápětí na obžalovaného, vytáhl z kapsy opět něco bílého, že naň K. útočí opět tímž předmětem, pivním táckem, který není podle názoru soudu nástrojem nebezpečným. Zmateční stížnost právem vytýká rozsudku neúplnost, činící jej zmatečným podle čis. 5 Šu 281 tr. ř., namítajíc, že podle zodpovědání se obžalovaného se bílý předmět, který K. vytáhl z kapsy, zablýskl a obžalovaný nevěděl, zda je to revolver, či něco jiného. Povinností nalézacího soudu bylo, zabývati se v rozsudku tímto údajem obžalovaného, který mohl míti značný význam pro řešení otázek, o něž jde. Oproti onomu svému závěru, podle něhož pivní tácek není nástrojem nebezpečným, staví rozsudek další svůj závěr, že se obžalovaný bránil hasičskou sekyrkou, tedy nástrojem daleko nebezpečnějším, než předmět, kterým byl naň podniknut útok. Zmateční stížnost je v právu, namítajíc, že pro správné posouzení vzájemného poměru nebezpečnosti

obou předmětů není směrodatnou pouze objektivní jich povaha, nýbrž že rozhodným je při tom způsob, jakým toho kterého předmětu bylo v daném případě použito. To ostatně, ač jen z části, pokud jde o obžalovaného, uznal patrně i nalézací soud. Zdůrazňuje se v rozsudku, že se obžalovaný neoháněl hasičskou sekyrkou takovým způsobem, který by byl nutným pouze k jeho obraně; podle přesvědčení nalézacího soudu musil prý obžalovaný vésti sekyrku tak, že byla zasažena K-ova hlava. Nehledě však k tomu, že výrazem »vésti«, předpokládajícím počínání do jisté míry úmyslné, vyslovuje rozsudek závěr, který nemá opory v předchozích rozsudkových zjištěních, prezírá se při tom zjištění, že K. objevil se u obžalovaného s e s v a h u (b ř e h u) Višňovky, což připouští možnost, že se nacházel níže než obžalovaný, dále zjištění, že držel předmět, s nímž se po obžalovaném rozešel, v n a p ř a ž e n é r u c e, což mohlo přinášeti s sebou, že obžalovaný, odrážející útok, oháněl se sekyrkou ve směru, v němž se nacházela útočnickova hlava. Je v tom směru důležitým také rozsudkové zjištění, že se sekyrkou oháněl směrem vodorovným a že byla tehdy tma. Neuváženým ponechává rozsudek při řešení otázky překročení nutné obrany také další rozsudkové zjištění, založené na posudku soudních znalců-lékařů, že se u K-a jednalo o n e p a t r n é p o r a n ě n í lební kosti a že, kdyby byl poraněn udeřen přímo a ve směru shora dolů, bylo by onou hasičskou sekyrkou povstalo značnější poranění lební kosti. Jde i tu opět o okolnosti, které, náležitě byvše oceněny, mohly mít značný po případě rozhodný význam pro řešení oné otázky nalézacím soudem.

Na odůvodněnou svého závěru o překročení mezi nutné obrany obžalovaným poukazuje se sice v rozsudkových důvodech také na čas, místo a způsob útoku, než děje se tak jen zcela všeobecně a jen opětným, ale mylným zdůrazněním okolnosti, že v nedaleké vzdálenosti byli lidé, kteří mohli snadno a lehce všemu zabrániti. Proč by místo útoku (silnice mezi dvěma obcemi) nasvědčovalo překročení mezi nutné obrany, se v rozsudkových důvodech vůbec blíže neobjasňuje, čas (doba noční, tma) pak by podle toho, co shora uvedeno, mohl nasvědčovati spíše oprávněnosti obrany. Pokud jde o osoby obou účastněných, připomíná se sice o obou, že byli ve stavu aspoň napilém, v zápětí však se usuzuje pouze, že útok napilého člověka nemohl býti takové velikosti, by odůvodňoval »tak velikou« obranu. Zmateční stížnosti, napadající tento závěr, dlužno přiznati oprávnění aspoň potud, že za důsledného provedení svého názoru byl by měl nalézací soud dospěti k závěru, že ani obrana napilého člověka nemohla dosáhnouti přílišného stupně. Rozsudek zjišťuje však také okolnost, která by mohla mít význam obžalovanému při řešení téže otázky nepříznivý. Podle posudku soudních znalců šlo totiž u K-a o ránu sečnou, rozsudek pak zjišťuje, že obžalovaný, vytáhnuv sekyrku z pochvy, sňal i ochranný plíšek, nalézající se na jejím ostří. Rozsudek nespátřuje v tomto počínání obžalovaného okolnosti, ve které by mohl nalézati zvláštní oporu pro svůj závěr o překročení mezi nutné obrany obžalovaným, ač je na snadě úsudek, že stačilo k obraně oháněti se sekyrkou, na ostří oním ochranným plíškem opatřenou, nebylo tudíž zapotřebí ani na místě, plíšek ten k cíli pouhé obrany sundávati. K pře-

svědčení, že obžalovaný nepřekročil mezi nutné obrany z tvrzeného jím poděšení, strachu a leknutí, dospěl nalézací soud podle rozsudkových důvodů pouze vzhledem k tomu, že obžalovaný poznal v útočnicku ihned známého mu K-a, že tu tedy nebylo náhlého poděšení a strachu z útočnickovy osoby a nenastala proto ihned nutnost takové obrany, jaké použil obžalovaný. Při tom však přehlédl soud rozsudkové zjištění, podle něhož po té, kdy K., vyřítiv se na obžalovaného a chytiv ho za krk, rozehnal se po něm rukou, kterou vytáhl z kapsy něco bílého, obžalovaný se bránil pouze tím, že udeřil K-a pěstí do obličeje a že druhou rukou do něho strčil, načež vyprostiv se mu ustupoval nazad a že sekyrky použil k obraně teprve tehdy, když K. drže onen bílý předmět napřažený v ruce, jím na ustupujícího obžalovaného znovu útočil. Nepoužil tedy obžalovaný sekyrky k obraně ihned, jak se praví v rozsudku.

Zmateční stížnost namítá však právem dále, že rozsudek ponechává při řešení oné otázky neuváženými také další skutečnosti, rozsudkem nammnoze výslovně zjištěné, totiž K-ovu pohružku obžalovanému, tmu, v níž byl na obžalovaného podniknut útok, jeho napilost, dále houževnatost, s níž pokračoval K. ve svém útočení na obžalovaného, dokonce ještě i potom, kdy ho obžalovaný sekyrkou zasáhl, vesměs okolností, které mohly míti závažný ba ve své celkové spojitosti po případě i rozhodný vliv na dotyčné přesvědčení nalézacího soudu. Jak již shora bylo uvedeno, praví se v rozsudkovém výroku, že obžalovaný překročil meze nutné obrany z jiného důvodu než z poděšení, ze strachu nebo z leknutí. Ani v rozhodovacích důvodech není objasněno, v čem spatřuje rozsudek tento »jiný důvod« překročení mezi nutné obrany. Neúplnost a nejasnost, zmateční stížností mu v tom směru právem vytýkaná, jeví se tím povážlivější, uvádí-li se v rozsudkových důvodech dokonce, že obžalovaný překročil meze nutné sebeobraný též z jiného důvodu než z poděšení, ze strachu nebo z leknutí. Připouštíť tento závěr logicky možnost, že podle přesvědčení nalézacího soudu vykročil obžalovaný z mezí potřebné obrany také z poděšení, ze strachu a z leknutí. Takovéto vykročení je sice podle §u 2 g) tr. zák. zásadně beztrestným, může se však podle poslední věty druhého odstavce téhož §u podle povahy okolností trestati podle §§ů 335 a 431 tr. zák. Rozsudek, který, jak dlužno za to míti, neshledal prokázaným vykročení z poděšení, ze strachu nebo z leknutí, nezabývá se arci v důsledku toho otázkou, zda tu byly okolnosti takové povahy, které by opodstatňovaly potrestání obžalovaného pro přečin podle §u 335 tr. zák. i v tom případě, kdyby bylo došlo k takovému vykročení. Bylo proto odůvodněné zmateční stížností vyhověti a zrušiti rozsudek jako zmatečný jednak podle čís. 5 jednak podle čís. 9 a) §u 281 tr. ř. Stalo se tak podle §u 5 zákona ze dne 31. prosince 1877, čís. 3 ř. zák. z roku 1878 za souhlasu generálního prokuratora již při poradě neveřejné, jelikož je zřejmo, že se nelze obejít bez nařízení nového hlavního přelíčení (§ 288 čís. 1 tr. ř.), zrušovacímu soudu však ve věci samé rozhodnouti ještě nelze. Nezbylo tudíž než odkázati věc na soud prvé stolice k novému projednání a rozhodnutí.